

Přenesená působnost jako nereflektovaný aktér sociální práce

česká asociace

streetwork.cz

 MAKAI atelier

Projekt podpořený TA ČR • číslo projektu: TL05000743 • MAKAI atelier – hlavní řešitel • Česká asociace streetwork – aplikovaný partner • Projekt: červen 2021 – prosinec 2022

Shrnutí a pracovní definice:

Kontaktní práce probíhá buď v nízkoprahovém zařízení (kontaktní centrum) nebo přímo v terénu (terénní práce). Základním cílem je navázání kontaktu s klientem a vytvoření komunikace založené na důvěře a otevřenosti.

in: Glosář pojmů, vydaný Úřadem vlády, 2001

Z hlediska dostupnosti sociálních služeb a sociální práce se ukázala jako velmi důležitá tzv. **sociální práce na obcích** a to zejména na těch malých (často jde o jediného sociálního pracovníka působícího v daném území)

Je žádoucí - na úrovni ideálního modelu (který však podporuje svými metodikami i MPSV), aby pracoval metodami **kontaktní práce**

Přenesená působnost

Tzv. systém smíšené veřejné správy, kdy výkon státní správy vykonávají pověřené samosprávné úřady (samosprávy) obce a kraje

31.12. 2002 - byla ukončena činnost okresních úřadů (státní správa v území)

Na pověřené obce (druhého OPÚ a třetího ORP typu) byla převedena část agendy okresních úřadů, mj. i sociální odbory

“Okresní úřad vykonával vymezené úkoly ve státní správě vždy jen na území svého okresu. Kromě toho řídil příspěvkové organizace, prováděl finanční kontrolu a kontrolu výkonu státní správy u orgánů obcí ve svém obvodu a mohl přezkoumávat jejich rozhodnutí. Na základě zákonného zmocnění a jen vůči území svého obvodu mohl okresní úřad vydávat nařízení okresního úřadu. Ve své činnosti podléhá řízení a kontrole vlády, ministerstva vnitra a těch ústředních orgánů státní správy, jejichž agendu prováděl.” [Wikipedia 2022]

Okresní úřad – státní správa

- Řízený profesně způsobilým úředníkem
- Který je podřízený vyššímu stupni státní správy
- Funguje na základě pokynů “zhora”
- Stejně tak je i kontrolovatelný

Obecní úřad – samospráva

- řízený tajemníkem – v ideálním případě – ale podléhá samosprávě
- samospráva je v českém prostředí velmi autonomní
- o náplni činnosti se rozhoduje “hlasováním”
- kontrola – velmi složitá otázka

Pokud jde o vztahy mezi obcemi a kraji, stávající právní úprava obcí a obdobně i krajů. Stojí na pozici respektování “autonomie” samosprávného postavení obcí, což znamená, že krajům a jejich orgánům je sice přiznáno postavení “vyšší”, nikoli však “nadřízené” úrovně samosprávy. (Průcha, P.(2012): Správní právo)

Dopad smíšeného modelu na výkon sociální práce?

1) velmi se posiluje prvek “dobrovolnosti” ve výkonu správy

“No, protože ty obce se musí starat. Tam je problém v těch obcích. Jako znám pár obcí a tam jako začíná vůbec problém, kdo je starosta. To je prostě jako, kdo to vůbec řídí. Jako už tam je problém. Tam ani neví, co je sociální služba, co vlastně dělá. On ani neví, co je sociální pracovník, tak jak ho tam může mít. To je prostě jedno s druhým. Jestliže ty obce, a to nejsem starosta, ale vím, že každý starosta podle zákona o obcích má povinnost se starat o své občany, nicméně tak to není.” [vedoucí pracovnice – pečovatelská služba]

[Obec F] který, já proti němu osobně nic nemam, [bývalý starosta obce F], ale co se týče sociální oblasti, tam on byl plonkový, jo. Takže tady nefungovala nikdy žádná sociální služba, kromě... my jsme se tady nějak prodrali onehdy, když nám kraj slíbil, že prostě: „Vemte si to prosím vás, at' tady aspoň něco je.“ Jakoby [příslušné organizaci] v tom roce 2005 „Vemte si, at' tady aspoň něco je, a my vám to budeme prosím vás. Ale víme že [obec F] vám nikdy nic nedá. To bylo jedno volební období, pak se na to vykašlali. Ale [v obci F] jakoby podpora sociálních služeb nikdy nebyla. Jakýchkoliv. Takže možná i ty propady byly třeba rychlejší a bylo jich víc, jo. [pracovnice – uživatelé návykových látek]

2) Komunitní plánování

Jde o systémový nástroj na rozvoj sociálních služeb, jejich dostupnosti a “kvality”.

“Je potřeba si uvědomit, že [obec F] ještě do nedávna neměly poměrně jako komunitní plány, neměly skoro nic, takže tam se obecně špatně jakoby prosazovalo cokoliv, protože tam tomu vůbec ta politická reprezentace nebyla nakloněná.” [referentka Odboru sociálních věcí Krajského úřadu Ústeckého kraje]

“Tak, to komunitní plánování to se dělá tady na úrovni ORP?”

Tak, a zase. Někdo si přistoupil k tomu jako ORP, my to uděláme na území města. A dokud tady budu já, tak to bude jenom na území města.” [vedoucí sociálního odboru obce F]

3) Organizační uspořádání sociální práce na obcích

Velmi těžko lze oddělit samosprávnou a státně správní agendu v rámci obecních úřadů [zejména 2. typu].

Pokud tam pozice sociálního pracovníka je vytvořena a obsazena, neznamená to, že se může věnovat sociální práci [včetně kontaktní verze].

Musil, J. 2016: Výzkum spolupůsobení přenesené a samostatné působnosti subjektů veřejné správy při zajišťování dostupnosti sociálních služeb a sociální práce

Shrnutí překážek kvalitního výkonu:

- Financování sociální práce v přenesené působnosti je pouze z části kryto účelovou dotací MPSV, z části na jeho výkon rozdělují finanční zdroje samosprávy,
- neexistují závazné předpisy ohledně personálního zajištění agendy (s výjimkou potřebné kvalifikace), ve smyslu přijatelné pracovní zátěže a limitovaných možnostech kumulovaných pracovních náplní,
- neexistuje závazná, obecně sdílená a dostatečně konkrétní představa o žádoucích cílech sociální práce v přenesené působnosti a způsobech a postupech jejich dosahování,
- kontrola ze strany nadřízeného orgánu má pravomoci pouze ve vztahu k práci sociálního pracovníka se Standardizovaným záznamem sociálního pracovníka. [Musil 2016:22]

Shrnutí překážek kvalitního výkonu:

Existence této agendy (sociální práce v přenesené působnosti - pozn I.K.) je, tak říkajíc, pod rozlišovací schopností vyšších pater organizační struktury úřadu i samosprávy. [Musil 2016:22]

Závěr:

Problematika přenesené působnosti a strukturálních souvislostí je často pod rozlišovací schopností samotných sociálních pracovníků. Neměla by, protože je ve skutečnosti významným aktérem, který ji může ovlivňovat i ohrozit.

Děkuji za pozornost.

česká asociace streetwork.cz

 MAKAI atelier

